הלכה · משנה תורה · מפרשים · ציוני מהר״ן · ספר זרעים

ציוני מהר"ן על משנה תורה, הלכות תרומות

רבי נחום אש

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ציוני מהר"ן על משנה תורה, הלכות תרומות

רבי נחום אש

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ציוני-מהרן-על-משנה-תורה-הלכות-תרומות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ב 4
הלכה י 4
פרק ג 4
הלכה יח 4
פרק ד 4
הלכה ז 4
פרק ו 4
הלכה ו 4
פרק י 5
הלכה ד 5
הלכה יב 5
פרק יא 5
הלכה ז 5
הלכה ח 6
פרק יב 6
הלכה יז 6
הלכה כ 6
פרק יד 7
הלכה טז 7

פרק ב

הלכה י

עבר והפריש מתבואה וזיתים שלא הביאו שליש אינה תרומה. הכ"מ הניח חלק ולא הראה מקורו והוא בירושלמי פ"ט דתרומות ה"א הדא אמרה הפריש מפירות שלא הביאו שליש לא קדשו ועי' בירושלמי פ"א דתרומות ה"ג ובמרה"פ ובגה"ש שם וברמב"ם פ"ה מהל' תרומות ה"ט ובכ"מ שם:

פרק ג

הלכה יח

חביות של יין עד שלא סתם את פיהן כו'. דברי רבינו בזה מבוארים בירושלמי שם פ"ג דמע"ש ה"ו בד"א בשל יין אבל בשל שמן כו' בין עד שלא גפן בין משגפן תורם מאחד על הכל, וע"ש בגה"ש:

פרק ד

הלכה ז

ואם נתכוון להוסיף כו' אפילו אחד מצ"ט. עי' בכ"מ שכתב דרבינו בפיה"מ פירש בע"א, ועי' במרה"פ בירושלמי דתרומות פ"ד הלכה ג' ד"ה כאן דהוא טעות דמוכח, וצ"ל ממ"ט, וכן ראה ברמב"ם ישן שנדפס בוויניציאה בשנת שי"א בלתי הכ"מ וכתוב שם מארבעים ותשעה, והר"ז כמו שפסק רבינו בפיה"מ ע"ש:

פרק ו

הלכה ו

זר שאכל תרומה בזדון בין שהוא טמא בין שהוא טהור בין שאכל תרומה טהורה בין שאכל טמאה חייב מיתה בידי שמים שנאמר ומתו בו כי יחללוהו. הכ"מ לא הראה מקור לזה, ובמל"מ רמז לעיין בלח"מ רפי"ט מהל' סנהדרין ועי' בלח"מ שם שהקשה כיון דבכהן עצמו דעיקר קרא כתיב ביה היכא שאכל תרומה טמאה אינו לוקה משום דאינו קודש כמו שפירש רבינו לקמן בפ"ז מהלכות אלו ה"א, מאין יצא לו בכאן דזר שאכל תרומה טמאה שחייב מיתה ע"ש. אבל באמת דברי רבינו מבוארין בירושלמי פ"ב דבכורים ה"א ר"ח בשם ר' יוחנן זר שאכל תרומה בעון מיתה מתניתא מסייע לר' יוחנן אוכלי תרומה בזדון טהור שאכל טהור וטמא שאכל טמא וטהור שאכל טמא וטמא

שאכל טהור בעון מיתה אוכלי תרומה בכהנים טהור שאכל טהור כמצותו טהור שאכל טמא בעשה כו' (והוא מהתוספתא דתרומות פ"ו, והמציינים שכחו לציין שם תוספתא זו) ודברי רבינו מבוארין:

פרק י

הלכה ד

ומן הדין היה כו'. הכ"מ הראה מקום בפרק הזהב דף נ"ה, ועיין בתוי"ט פ"ד דב"מ מ"ח שכתב עליו דלא דק דליתא כן בבבלי אלא דברי רבינו הם דברי ר"ז בירושלמי פ"א דדמאי מ"ב, ואיכא בינייהו טובא דלבבלי ר"מ הוא דאמר עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה ואינה הלכה, ולר"ז דירושלמי הוא ככ"ע, ולא עוד אלא דלדברי הכ"מ דברי הרמב"ם קשיין אהדדי דבכאן פוסק כר"מ ובהל' מאא"ס לא פסק כוותיה כו' ע"ש. והנה אמת דדברי רבינו בכאן נובעין מהירושלמי לא מבבלי אך מה שהקשה עוד דברי רבינו אהדדי וכ"כ ג"כ ברפ"ב דערלה שלכן השמיט רבינו בפ' ט"ו מהל' מאא"ס הלכה י"ג מה דאיתא במשנה שם דתרומת מעשר של דמאי עולה באחד ומאה משום דבירושלמי אמרו על זה ר"מ הוא דמחמיר בדבריהם כשל תורה כו' ע"ש, בזה דבריו תמוהין דאישתמיט מיניה דברי רבינו לקמן בפט"ו הכ"א שכתב ודין תרומת מעשר של דמאי בכל אלו הדרכים כתרומת מעשר של ודאי אלא שאין לוקין על אכילתה, ע"ש:

הלכה יב

האשה שהיתה אוכלת בתרומה כו'. וכתב הכ"מ פלוגתא דר"א ור' יהושע בפ"ח דתרומות ונראה מדברי רבינו שהוא מפרש דר' יהושע פוטר מחומש בלבד ונתן טעם לדבריו כו'. ובאמת הוא ירושלמי ערוך בפ"ז מתרומות ה"ב במשנה דבת כהן שנישאת לישראל דפריך שם על החכמים דס"ל דזו וזו משלמות את הקרן ואינן משלמות את החומש והא תנינן ר"א מחייב קרן וחומש ור' יהושע פוטר ומשני הוון בעיי מימר במאי פליגין בחומש אבל בקרן אף ר' יהושע מודה, ע"ש:

פרק יא

הלכה ז

אבל סכין את הקטן בשמן תרומה בתוך שבעה שהנולד כל שבעה אינו חשוב ערל. וכתב הכ"מ בר"פ הערל (דף ע"א) בעיא דאיפשיטא ע"כ ודבריו תמוהין שהרואה יראה בגמ' שם דבעיא זו לא איפשיטא כלל, וכ"כ התוס' להדיא שם (דף ע'.) ד"ה הערל ע"ש,

אבל טעם רבינו הוא דפסק כהירושלמי שם בפ' הערל ה"א דאיתא שם ר"א בשם ר' תנחום בר"ח אין ערלה אלא משמיני והלאה ע"כ, וכיון דלהירושלמי מיפשט פשיטא ליה הא לא שבקינן מאי דפשיטא ליה להירושלמי משום מאי דמבעיא ליה לתלמודא דידן, וכ"כ בש"ק ומרה"פ שם:

הלכה ח

במל"מ ד"ה עוד ראיתי לדקדק כתב ולא ידעתי כוונת מרן במ"ש שנהנה בהיתר כו' אך אם לא נעשה בהיתר לא וכגון ישראל שסך עצמו בשמן תרומה לא הותר לישראל אחר להתעגל ע"ג כו', ונעלם ממנו דברי התוס' ישנים ביומא פ"א ע"א ד"ה זר, שכתבו בשם הרח"כ דאין נראה לחלק בין סך בה כהן שנעשה הדבר בהיתר לבלעה זר ע"ש, ובתוס' מנחות (דף ס"ט.) ד"ה דבלע:

פרק יב

הלכה יז

אין ישראל חייבין להטפל בתרומה כו' ואם היתה חיה או בהמה אוכלתה שם עד הרי זה חילל השם. בכ"מ ציין ס"פ הזרוע (דף קל"ד), והנה שם לא נזכר רק תחילת דברי רבינו אבל הא דאם היתה חיה או בהמה אוכלתה ליתא שם, אך דברי רבינו נובעים מהתוספתא פ"י דתרומות דאיתא שם אין מביאין מן הגורן לעיר ומן המדבר ליישוב, אבל במקום שחיה אוכלתה ובהמה אוכלתה התקינו שיהא מביא ונוטל שכר מכהן מפני חילול השם, וכן הוא בירושלמי דמאי פ"א ה"ב וע"ש במרה"פ ובגה"ש:

הלכה כ

ורשאי ישראל לומר לישראל אחר הילך סלע זו ותן תרומה או בכור כו'. עי' בכ"מ שציין מקור לזה בבכורות (דף כ"ז), ובטור יו"ד סי' של"א העתיק דברי רבינו הללו והשיג עליו דשם בפ' עד כמה משמע דדוקא בתרומה ומעשר שרי למימר הילך סלע כו' אבל בבכור זרוע לחיים וקבה אסור ע"ש, ועי' בב"י שם שתירץ דרבינו מפרש דהאי תנא שם בבכורות ס"ל כב"ש דאמרו לא ימנה ישראל עם הכהן על הבכור כו' ואנן קי"ל כב"ה כו' ע"ש. ובאמת כדברי רבינו מבואר להדיא במשנה ערוכה בערכין (דף כ"ח:) הבכור בין תם בין בעל מום מחרימין אותו וכיצד פודין אותו אומדין כמה אדם רוצה ליתן בבכור זה ליתנו לבן בתו או לבן אחותו וע"ש ברש"י. אך ראיתי בדברי רבינו בפ"ו מהל' ערכין הלכה י"ד וכפי פירושו במשנה דערכין אין משם ראיה ע"ש ותבין. שוב ראיתי בירושלמי דדמאי פ"ו ה"ג ובנדרים פי"א ה"ג ובקדושין פ"ב ה"ט דאיתא שם מתניתא פליגא על ר"י

אומר הוא לישראל הילך סלע זו ותן בכור זה לבן בתו כהן וע"ש במרה"פ בנדרים. ויש לתמוה על הב"י שעמש"כ רבינו בד"א שהיו הבעלים רוצים ליתן כו' ציין בכ"מ ובב"י על הירושלמי דדמאי ולא העיר שבברייתא דירושלמי שם נזכר ג"כ בכור, ועיין גם בתוספתא דדמאי פ"ה רשאי ישראל שיאמר לישראל אחר הילך סלע זה ותן תרומה לבן בתי כהן ותן בכור לבן בתי כהן, רשב"א אומר אני אף במתנות כן, כיצד הרי עלי מאתים זוז לכל מת"כ רשאי שיאמר לו הילך סלע זה ותנם לבן בתי כהן ע"כ, ובתוספתא שם נכתבה קצת משובש ע"ש. אחר כתבי זה מצאתי בריי"ט אלגזי רפ"ד דבכורות אריכות דברים בדברי רבינו הללו והביא שם המשנה והתוספתא שהבאתי והביא ג"כ בשם רגמ"ה שפירש דהא דפריך הגמרא ות"ק מ"ט לא קאמר מת"כ לא קאי אלא אירישא דברייתא דאין נותנין להן תרומ"ע בשכרן ואם עשו כן חיללו ועלה הוא דמשני הש"ס אבל לענין ט"ה לא נזכר בש"ס כלל חילוק בין תרומה לשאר מת"כ ואין ספק שפירש זה ס"ל ג"כ לרבינו ז"ל ומש"ה פסק בפשיטות דט"ה מותר בכל גוונא ופירש זה מחוור יותר כי היכי דלא תקשי לן ממתני' דערכין הנזכר ומשאר דוכתין, ואפשר דמכח זה הכריעו דהעיקר כפירוש זה ע"ש באריכות אלא שכפי הנראה לא ראה את דברי הטור והב"י שעמדו ע"ד רבינו הללו ע"ש. וגם כבר רמזתי לדברי רבינו בהל' ערכין שלפירושו אין ראיה מהמשנה דערכין:

פרק יד

הלכה טז

היו שתי קופות אחת טמאה ואחת טהורה כו'. עי' בכ"מ, אבל מוצאו של דברי רבינו הוא בירושלמי דתרומות פ"ז ה"ג, דאיתא שם על מתני' דשתי קופות אחת של תרומה ואחת של חולין שנפלה סאה של תרומה בתוך אחת מהן, אחת טמאה ואחת טהורה אני אומר לתוך טמאה נפלה, ושם מיירי ע"כ בשתי קופות של חולין, דקתני שם בבבי דבתריה אחת מדומעת ואחת אינה מדומעת כו' אחת יש בה כדי להעלות ואחת אין בה כדי להעלות, וזה הכל בשתיהן חולין הן. וע"ש במרה"פ: